



دانشگاه علوم پزشکی  
و خدمات بهداشتی درمانی اردبیل

دانشگاه علوم پزشکی اردبیل

دانشکده پزشکی

پایان نامه جهت اخذ درجه‌ی دکترای حرفه‌ای رشته‌ی پزشکی  
عنوان:

بررسی شیوع ریسک فاکتورهای بیماری‌های قلبی عروقی  
در جمعیت زنان تحت پوشش پایگاه‌های بهداشت شهر

اردبیل

نگارش:

سینا رسول زاده

استاد راهنما:

دکتر لیلی اوستا

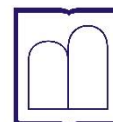
استاد مشاور:

دکتر عزیز کامران

اسفند ۱۳۹۹

شماره پایان نامه: ۸۲۷-

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ



## گواهی اصالت پایان نامه

اینجانب سینا رسول زاده دانشجوی مقطع دکتری رشته پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل تایید می‌نمایم که :

- این پایان نامه بر اساس نتایج بررسیها/ تحقیقات انجام یافته توسط اینجانب تحت راهنمایی خانم دکتر لیلی اوستا بوده و بوسیله **خودم** انشا گردیده است و در صورت استفاده از نتایج پژوهش ها و یا آثار دیگران بلافاصله به مرجع مورد استفاده استناد شده است و در قسمت منابع و مآخذ مشخصات مرجع به طور کامل ذکر گردیده است.
- مسئولیت صحت مطالب مندرج در این پایان‌نامه به طور کامل با اینجانب است.
- این پایان نامه قبلا برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح ، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها وموسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
- کلیه حقوق مادی و معنوی این پایان‌نامه و هرگونه محصول مستخرج از آن اعم از مقالات، چاپ کتاب و ثبت اختراع به دانشگاه علوم پزشکی اردبیل تعلق دارد و هرگونه استفاده از اطلاعات و یا نتایج، واگذاری اطلاعات به افراد دیگر، چاپ، تکثیر، نسخه برداری، ترجمه و اقتباس از این پایان‌نامه بدون اخذ اجازه کتبی از دانشگاه علوم پزشکی اردبیل ممنوع است.
- کلیه مقالات مستخرج از این پایان‌نامه تحت نام دانشگاه علوم پزشکی اردبیل ( Ardabil University of Medical sciences) به عنوان وابستگی نویسنده اول یا مسئول و با اطلاع و اجازه تمامی اساتید راهنما و مشاور به چاپ رسیده یا خواهد رسید.
- چنانچه در هر مقطع زمانی، خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را می پذیرم و دانشگاه مجاز است با اینجانب مطابق با ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت برخورد قانونی، هیچ گونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی دانشجو

امضا و تاریخ

- بدینوسیله **اصالت و صحت** نتایج این پایان نامه مورد تأیید اینجانب، **دکتر لیلی اوستا** استاد راهنما می باشد.

نام و نام خانوادگی استاد راهنما

امضا و تاریخ

# تقدیم

به نام آنکه جان را فکرت آموخت

خدای را بسی شاکرم که از روی کرم، پدر  
و مادری فداکار نصیب ساخته تا در سایه  
ی درخت پر بار وجودشان بیاسایم و از  
ریشه ی آن ها شاخ و برگ گیرم.  
والدینی که بودنشان تاج افتخاری است  
بر سرم و نامشان دلیلی است بر بودنم  
چرا که این دو موجود مقدس پس از  
پروردگار، مایه ی هستی ام بوده اند،  
دستم را گرفتند و در این وادی پر از  
فراز و نشیب زندگی، چگونه راه رفتن  
را به من آموختند.

آموزگارانی که برایم زندگی و انسان  
بودن را معنا کردند.

حال این برگ سبزی است تحفه ی  
درویش تقدیم به آستان آنان.

و تقدیم به خواهر عزیزم

که در تمامی لحظات با آفتاب درخشان  
قلب پاک و مهربانش روشنی بخش مسیر  
تحصیلم و تکیه گاهم بود....

## تشکر و قدردانی

سپاس خدای را که سخنوران، درستودن  
او بمانند و شمارندگان، شمردن نعمت  
های او ندانند و کوشندگان، حق او  
را گزاردن نتوانند.

اکنون که باید آغازی بر یک پایان  
بنگارم، بر خود لازم می دانم که از  
استاد راهنمای محترم و بزرگوایم سرکار  
خانم دکتر لیلی اوستا و نیز استاد

مشاور گرانقدر جناب آقای دکتر عزیز  
کامران که در تمامی مراحل انجام این  
پایان نامه در کمال صبر نهایت راهنمایی  
و مساعدت را مبذول فرمودند نهایت  
تشکر و قدردانی را نمایم.

## فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	چکیده
	فصل اول مقدمه
۴	۱-۱-مقدمه و بیان مسئله
۶	۱-۲-اهداف
۶	۱-۲-۱-هدف کلی مطالعه
۶	۱-۲-۲-اهداف اختصاصی
۸	۱-۲-۳-اهداف کاربردی
۸	۱-۲-۴-سوالات و فرضیات پژوهش
۹	۱-۳-تعریف واژه ها
	فصل دوم بررسی متون
۱۲	۲-۱-مبانی نظری
۳۱	۲-۲-بررسی متون
	فصل سوم مواد و روش کار
۳۵	۳-۱-نوع مطالعه
۳۵	۳-۲-جامعه مورد مطالعه و روش نمونه گیری
۳۶	۳-۳-روش گردآوری اطلاعات
۳۷	۳-۴-معیارهای ورود به مطالعه
۳۷	۳-۵-معیارهای خروج از مطالعه
۳۷	۳-۶-ملاحظات اخلاقی
۳۸	۳-۷-محاسبات آماری
۳۸	۳-۸-جدول متغیرها

## فصل چهارم نتایج

- ۴-۱- یافته های توصیفی ..... ۴۱
- ۴-۲- یافته های استنباطی ..... ۴۴

## فصل پنجم بحث و نتیجه گیری

- ۵-۱- بحث ..... ۵۹
- ۵-۲- محدودیت ها ..... ۷۲
- ۵-۳- جمع بندی و نتیجه گیری ..... ۷۳
- ۵-۴- پیشنهادات ..... ۷۴
- منابع ..... ۷۵



## فهرست جداول

- جدول ۱-۴ توزیع فراوانی متغیرهای دموگرافیک مطالعه ..... ۴۱
- جدول ۲-۴ توزیع فراوانی متغیرهای بالینی-آزمایشگاهی مطالعه ..... ۴۲
- جدول ۳-۴ میانگین و انحراف معیار داده های مطالعه ..... ۴۳
- جدول ۴-۴ بررسی ارتباط ریسک فاکتورهای رفتاری با گروه های سنی ..... ۴۴
- جدول ۵-۴ بررسی ارتباط ریسک فاکتورهای بالینی-آزمایشگاهی قلبی-عروقی با گروه های سنی ..... ۴۵
- جدول ۶-۴ بررسی ارتباط ریسک فاکتورهای دموگرافیک و رفتاری با BMI ..... ۴۶
- جدول ۷-۴ بررسی ارتباط ریسک فاکتورهای بالینی-آزمایشگاهی قلبی-عروقی با BMI ..... ۴۷
- جدول ۸-۴ بررسی ارتباط ریسک فاکتورهای دموگرافیک و رفتاری با منطقه محل سکونت ..... ۴۸
- جدول ۹-۴ بررسی ارتباط ریسک فاکتورهای بالینی-آزمایشگاهی قلبی-عروقی با محل سکونت ..... ۴۹
- جدول ۱۰-۴ بررسی ارتباط ریسک فاکتورهای دموگرافیک و رفتاری با سطح تحصیلات ..... ۵۰
- جدول ۱۱-۴ بررسی ارتباط ریسک فاکتورهای بالینی-آزمایشگاهی قلبی-عروقی با سطح تحصیلات ..... ۵۱
- جدول ۱۲-۴ بررسی ارتباط ریسک فاکتورهای رفتاری و بالینی قلبی-عروقی با وضعیت تأهل ..... ۵۲
- جدول ۱۳-۴ بررسی ارتباط ریسک فاکتورهای دموگرافیک و رفتاری با وضعیت شغلی ..... ۵۳
- جدول ۱۴-۴ بررسی ارتباط ریسک فاکتورهای بالینی-آزمایشگاهی قلبی-عروقی با وضعیت شغلی ..... ۵۴
- جدول ۱۵-۴ بررسی ارتباط میان دور کمر و BMI افراد ..... ۵۵
- جدول ۱۶-۴ پیش بینی تغییرات فشار خون سیستولی بر اساس متغیرها ..... ۵۶
- جدول ۱۷-۴ پیش بینی تغییرات فشار خون دیاستولی بر اساس متغیرها ..... ۵۷

فهرست علائم اختصاری

**PCI:** Percutaneous Coronary Intervention  
**CABG:** Coronary Artery Bypass Graft  
**HTN:** Hypertention  
**BMI:** Body Mass Index  
**CVD:** Cardiovascular Disease  
**HDL:** High-density Lipoprotein  
**LDL:** Low-density Lipoprotein  
**TG:** Triglycerides  
**CAD:** Coronary Artery Diseases  
**SNP:** Single-nucleotide Polymorphism  
**PM:** Particulate Matter  
**hs-CRP:** High Sensitivity C-reactive Protein  
**NT-proBNP:** N-terminal pro B-type Natriuretic Peptide  
**PTSD:** Posttraumatic Stress Disorder  
**TCDD:** 2,3,7,8-Tetrachlorodibenzo-*p*-dioxin  
**RT:** Radiation Therapy  
**RIHD:** Radiation-induced Heart Disease  
**RIVD:** Radiation-induced Vascular Disease  
**PDAY:** Pathobiological Determinants of Atherosclerosis in Youth  
**ABI:** Ankle - Brachial Index  
**ECG :** Electrocardiography  
**WHR :** Waist - Hip Ratio

## بررسی شیوع ریسک فاکتورهای بیماری های قلبی عروقی در جمعیت زنان تحت پوشش

### پایگاه های بهداشت شهر اردبیل

#### چکیده

زمینه: بیماری های قلبی عروقی یکی از مهم ترین مشکلات سلامتی و از بیماری های شدیداً رو به رشد هستند. امروزه این بیماری ها با شیوع بسیار بالایی هم در کشورهای توسعه یافته و هم در کشورهای در حال توسعه همراه بوده و به عنوان یکی از مهم ترین علل مرگ و میر به شمار می آیند. شناسایی و اندازه گیری ریسک فاکتورهای بیماری های قلبی عروقی در جمعیت می تواند در پیش بینی احتمال وقوع بیماری های قلبی عروقی پیشرفته و عوارض ناشی از آن مؤثر باشد. با آگاهی از میزان شیوع منطقه ای این ریسک فاکتورها می توان اقدامات مقتضی جهت پیشگیری از پیشرفت این بیماری ها و درمان زودرس را در دستور کار قرار داد.

**هدف:** این مطالعه با هدف تعیین میزان شیوع ریسک فاکتورهای بیماری های قلبی عروقی در جمعیت زنان ۳۰ تا ۶۰ ساله ی تحت پوشش پایگاه های بهداشت شهر اردبیل انجام گردید.

**مواد و روش کار:** یک مطالعه گذشته نگر از نوع توصیفی - تحلیلی و از نوع مطالعات اولیه ی اپیدمیولوژیک غیر مداخله ای و مطالعه ی زمینه ای می باشد. جامعه ی آماری در این مطالعه، شامل زنان ۳۰ تا ۶۰ ساله ی تحت پوشش پایگاه های بهداشت و مراکز خدمات جامع سلامت شهری اردبیل می باشد. در مرحله ی اول پایگاه های بهداشت شهر اردبیل در مناطق پنجگانه ی جغرافیایی تقسیم شده و جمعیت تحت پوشش هریک از مناطق پنجگانه بطور جداگانه محاسبه گردید. در مرحله ی دوم، تعداد نمونه بصورت سهمیه ای در مناطق تخصیص یافته و در مرحله سوم با مراجعه به تمام پایگاه های بهداشت شهر اردبیل، متناسب با جمعیت تحت پوشش هریک از مراکز، جمعیت از سهم منطقه ی اختصاص یافته، نمونه گیری و اطلاعات افراد از پرونده ی الکترونیکی آنها ثبت شد. زنان دارای یکی از شرایط بارداری، شیردهی، سابقه ی بیماری کلیوی، دیابت شناخته شده ی تحت درمان دارویی، سابقه ی هپاتیت، سابقه ی عمل جراحی قلب و عروق و سابقه ی کنسر،

از روند تحقیق و ادامه‌ی جمع‌آوری اطلاعات حذف شدند. در نهایت ۱۰۰۶ نفر وارد مطالعه شدند. داده‌ها پس از گردآوری با نرم افزار آماری SPSS و آزمون‌های آماری تی تست، آنالیز واریانس یک‌طرفه و همبستگی پیرسون با در نظر گرفتن سطح معنی داری کمتر از ۵ درصد تحلیل گردید.

**نتایج:** میانگین میزان فعالیت افراد مورد مطالعه ۲۴/۴۲ دقیقه در روز، میانگین میزان مصرف میوه ۱/۹ واحد در روز، سبزیجات ۲/۱ واحد در روز و گوشت قرمز ۲۸۶/۶۵ گرم در هفته بود. فقط ۱/۱ درصد از افراد سیگاری بودند. میانگین شاخص توده‌ی بدنی ۲۸/۵۸ کیلوگرم بر مترمربع بود. میانگین میزان HDL افراد ۴۳/۶، LDL ۱۰۱/۲۸، تری‌گلیسرید ۱۵۹/۸۹، کلسترول ۱۸۵/۹۹ و FBS ۹۴/۶۲ میلی‌گرم در دسی لیتر بود. میانگین فشار خون سیستولی و دیاستولی افراد مورد مطالعه به ترتیب ۱۰۸/۱۴ و ۶۸/۲۶ میلی‌متر جیوه بود. در مدل‌های مورد بررسی، با استفاده از متغیرهای مورد مطالعه ۴۱/۸ درصد از تغییرات فشار خون سیستولیک و ۳۹/۶ درصد از تغییرات فشار خون دیاستولیک افراد را می‌توان پیش‌بینی کرد.

**نتیجه‌گیری:** شیوع اضافه وزن، چاقی کلی و چاقی شکمی در جمعیت زنان شهر اردبیل بالا می‌باشد. چاقی و تری‌گلیسرید بالا، کلسترول بالا و HDL و LDL خارج از حد مناسب، از مهم‌ترین عوامل و ریسک فاکتورهای بیماری‌های قلبی و عروقی در جمعیت زنان شهر اردبیل می‌باشد که لازم است در برنامه‌های آموزشی و سیاست‌های بهداشتی و درمانی توجه ویژه‌ای به این عوامل نمود. متغیرهای دموگرافیک و رفتاری و آزمایشگاهی مورد مطالعه‌ی ما توان پیش‌گویی‌کنندگی قوی از خطرات قلبی عروقی را نشان داد که با برنامه‌ریزی صحیح جهت کنترل و کاهش موارد قابل اصلاح می‌توان این خطرات را در جمعیت به مرور زمان کاهش داد.

**کلمات کلیدی:** ریسک فاکتور، قلبی عروقی، زنان، اردبیل